

СРБИЈА КОЛЕВКА НАЈСТАРИЈЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ: Крај Мајданпека први рудник на свету

Једна од 20 кључних тачака на мапи људске цивилизације је село Рудна Глава, двадесетак километара удаљено од Мајданпека. У њему се налази најстарији рудник света – званично је 1990. закључила научна елита Европе. Неколико десетина нобеловаца и директора најважнијих научних институција тада је одало признање српској науци и открићу археолога др Борислава Јовановића у Рудној Глави.

У време потврде овог открића још су јасно била видљива окна и галерије рудника старог 7.000 година из времена Винчанске цивилизације. Окна и галерије су били крунски доказ да рударство и металургија у Европу нису увезени са Истока.

- Не знам да ли би данас дали Рудној Глави такво признање кад би видели како изгледа. Иако је реч је о најстаријем руднику света, он је само формално, „на папиру“ заштићен. Реално, он нестаје због зарушавања, јер државне институције никада нису усвојиле предлог академика Јовановића да се над овим јединственим спомеником цивилизације направи надстрешница – каже проф. др Драгана Антоновић, председник Српског археолошког друштва.

Наша саговорница тврди да је Србија сада у науци призната као простор где се јављају прво рударство и металургија на свету. Као пијук Винчанци су користили јеленски рог и најразличитије врсте камених батова које су вешали о уже и ударали зидове окана лемећи руду. Рудну жицу су пратили куд год да се простирала. На основу шљаке, пронађене крај древних топионичарских пећи, научници су утврдили да су Винчанци правили квалитетан дрвени угаљ који развија високу температуру.

- Истраживања указују и на то да су рудници и металуршка знања чувани као највећа тајна – каже др Драгана Антоновић. – Насеља и топионице никада се не налазе уз копове који су очигледно били познати само малобројнима. То не треба да чуди јер су пре 7.000 година бакарни предмети били најлуксузнија роба.

Ова открића и цела нова наука, археометалургија, настали су после пионирских истраживања Рудне Главе. То је место где је започело метално доба, највећа технолошка револуција људске цивилизације, која још траје, кажу научници.

Данас се до рудника стиже на тракторској приколици вијугавим стрмим земљаним путем. Остатака рудника има све мање, јер киша и лед „мрве“ јединствени локалитет. Од када је почело његово откопавање 1968, државне институције занемарују споменик светског значаја. Никада није направљена ни најпростија надстрешница и упозорења археолога су се обистинила. Пре неколико година сурвала се камена литица избушена преисторијским рудокопима и заувек је нестало непоновљиво сведочанство о рударима који су људском роду даривали метално доба.

Од већине истражених окана и галерија Рудне Главе остали су видљиви само њихови обриси на готово вертикалној каменој литици неземаљског изгледа. А пошто су истраживања обустављена још 1989, нико не зна да ли има још неистражених преисторијских окана.

- Музеј у Мајданпеку је 2007. конкурисао код међународних институција за средства којима би заштитили Рудну Главу од пропадања. Они су нам рекли да је неопходно да приложимо документацију . Тада смо открили да ни територијално надлежни нишки завод, ни републички, немају ниједан једини документ о Рудној Глави. Док смо му уз помоћ академика прикупили документацију, конкурс је прошао – каже Бора Крчмаревић, кустос у Музеју у Мајданпеку .

А како се уверио и репортер „Новости“ до самог рудника се заиста тешко долази. На самом прилазу Рудној Глави у тлу вреба огромна рупа која је усисала читав бокор храстових стабала. Жиле старих стабала пропале су кроз лагуме ископане у далекој праисторији. Крчмаревић обајашњава да је брдо избушено као сир.

- Винчанци су имали изузетан систем одвајања рудне жиле од стене, тако што су ложили ломаче које су усивавале камен, који су затим нагло поливали хладном водом. Тако се рудна жила одвајала и они су је ломили роговима и батовима и вадили.

Овај начин рударења објашњава зашто су неки ходници и галерије изломљени, а други где није примењивано „каљење“ обли. Винчанци су знали како коју жицу треба копати, па чак и колики садржај метала она садржи.

Наиме, археолози су уочили да су неки ходници брзо напуштани, а испитивањем стена открили су да оне имају премали садржај метала – каже Крчмаревић.

Разгледање трагова рударења и давних епоха на Рудној Глави је права авантура, јер треба прво проћи кроз гомилу жбуња, затим избећи купине које се плету око ногу и прете да изазову пад на оштре одваљене стене на дну мале клисуре.

Они који желе да виде остатке преисторијских и римских копова изблиза морају да се веру по стени без много упоришта и завлаче у готово вертикалне ходнике чији испуцали зидови не уливају поверење.

Ипак, изазов да се иде стопама предака који су променили судбину света је мотив неких авантуриста који се завлаче у прастаре трошна окна. Али има и оних који ризикују уверени да се ту крије тајанствено богатство.

- Нажалост, има све више дивљих археолога који залуђени причама о злату уништавају локалитет. Већ су разорили неколико преосталих окана тражећи, веровали или не, некаквог златног овна – констатује Крчмаревић.

КРУГ ЕВРОПСКЕ ПРАИСТОРИЈЕ

У кругу око Рудне Главе одиграли су се најдраматичнији догађаји у преисторији Европе, каже туризмолог Маријана Павловић Туфонић, из Туристичке организације Мајданпека.

Улаз у један од копова старих 7.000 година

- На тридесетак километара од места где су рудари Винчанци увели човечанство у метално доба, 2.000 година раније родила се величанствена култура Лепенског вира. Она је створила прво организовано насеље, припитомила прве домаће животиње и створила прву монументалну скулптуру света – каже Маријана Павловић Туфонић.

Она напомиње да Рудна Глава ипак није била усамљени рудокоп, како се донедавно сматрало.

- Читав прстен од 50 километара квадратних око Рудне Главе био је рударски басен, показало се приликом истраживања локалитета Праурија на самом улазу у Мајданпек. Пронађени су идентични алати и окна, са траговима истог начина рударења.

Овај локалитет ће сада морати да буде уништен због ширења савремених копова, али то је судбина овог краја, у коме рударење траје у континуитету и дуже од седам миленијума – каже Маријана Павловић Туфонић.

Алат за копање коришћен јеленски рог

Она открива да је смрт прекинула академика Драгослава Срејовића, који је открио Лепенски вир, у истраживању још једног локалитета који је наговештавао сензацију.

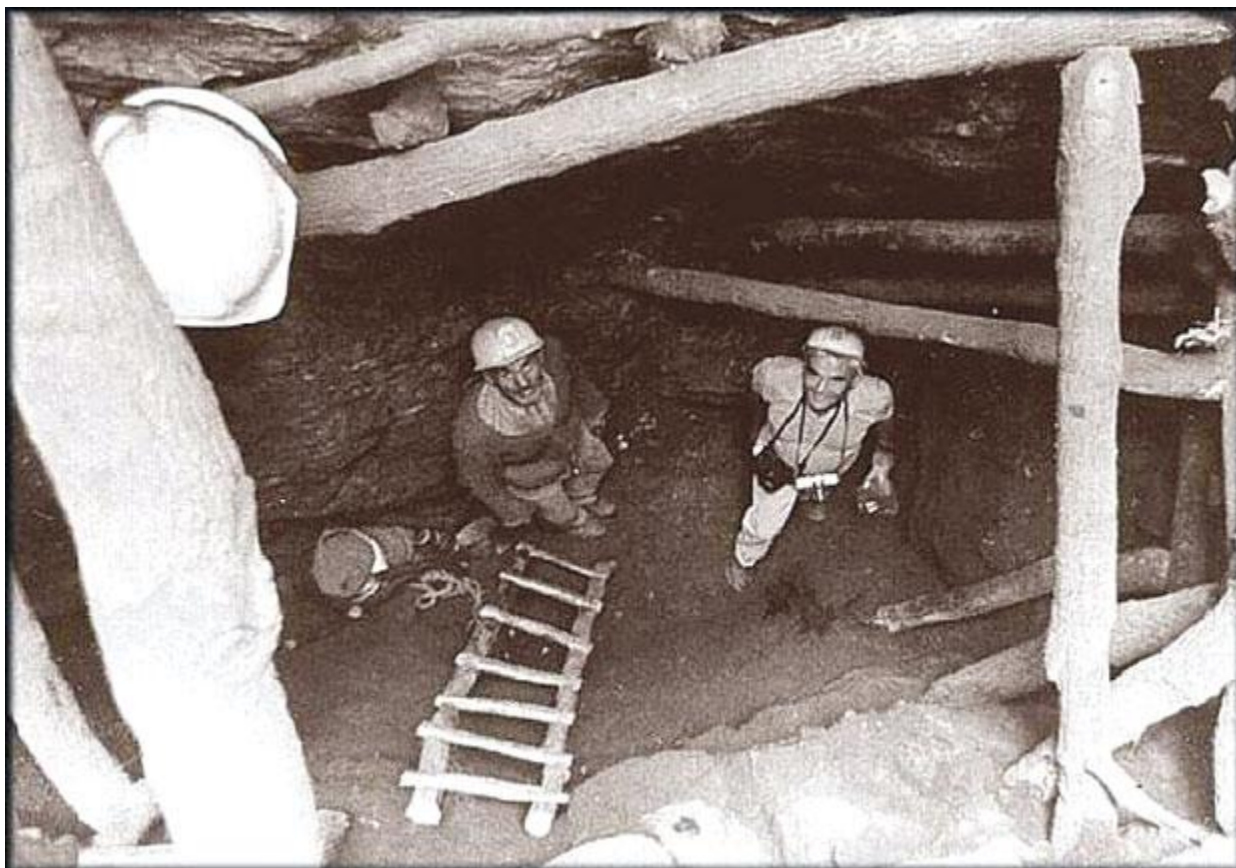
- Професор Срејовић је у Капетановој пећини на улазу у Мајданпек нашао станиште човека старије од 27.000 година – тврди Маријана Павловић Туфонић.

РЕВОЛУЦИОНАРНО

Сер Волтер Ренфроу био је доајен британске археологије у време кад је др Борислав Јовановић открио Рудну Главу. Енглеz који је за постигнућа у науци добио од своје државе титулу витеза, осетио је да је реч о епохалном открићу.

Уз помоћ Британског музеја организовао је симпозијум у коме је представљена Рудна Глава.

Закључак је био да је реч о револуционарном налазу који доказује да је металургија, симбол европске цивилизације, настала аутохтоно у Европи.

Др Борислав Јовановић открио најстарију рудник на свету 1968. године

Био је то откриће које је пореметило сва дотадашња уверења, планетарна сензација. „Американ сајенс“ је посветио 10 страна Рудној глави, а Би-Би-Си је тражио дозволу за долазак у Југославију и снимање локалитета коју је једва добио.

Међутим, др Борислав Јовановић није побрао лаворике у сопственој земљи.

Напротив.

(Вечерње новости)